

مذهب مرصع عالی که در کتیبه هر یکک بسفیداب روی متن زر عنوان
 هر قسمت نوشته شده است - ۷۵۶ صفحه ۱ هر صفحه ۱۲ سطر، هر سطر
 یک بیت ۲۷ سبب در متن و ۱۴ بیت در ۲۸ مصرع در حاشیه -
 خط نستعلیق کتابت خوش - رقم مقصود علی شیرازی - تاریخ تحریر سال
 ۱۰۷۰ (شماره ۳۲۴)

تقسیمات مانند نسخه پیش

آغاز : مانند نسخه پیش

بیان :

« بگو نده خویش با دشمنان ده لاجول گویندشادی کنان »

« تمت الکلیات المصحح العذکلمین شیخ مصباح الدین سندی

شیرازی علیه الرحمة والمغفرة بتاريخ سوم الاثنین عمده شهر ذی حجه -

الحراب - الراجی مقصود علی السیرازی عذرا لله ذنوبه و ستر عبویه . »

نسخه در حدود سال ۱۱۳۹ در تمکین نامی بوده با مرصع و حاشیه

مرمت و تجلیه شده و بسال ۱۲۸۲ از عرض ناصرالدین شاه تکلیف

است و پشت صفحه اول مهر او را دارد .

(۴۱۴)

کلیات

مصباحی

باندازه ۱۳۰ × ۱۹۵ - جلد نفوای روغنی عالی نوم سرخ

قرنچ و سر تونج و حاشیه نوم مشکمی گل و بدیل نقاشی متن گل و برگ

مذهب : اندرون قهوه‌ای ساده حاسبه مذهب - کاغذ ترمه اصغیانی

جدول و کمند زرین - صفحات ابتدای هر کتاب متن و حاشیه مذهب

بین سطور حلالا اندازهی مصراعها تماما در میان نسبه مذهب - هر جمله

سه لوحکی مذهب دارد - ۷۱۲ صفحه - سطور صفحات یکسست نیست
و در متن و حاشیه بطور متوسط ۲۳ بیت نوشته دارد - (۵) سرلوح و
یک سر فصل مذهب عالی - خط شکسته نستعلیق کتابت خفی ممتاز -
رقم درویش عبد المجید - تاریخ ۱۱۸۲

آغاز: « سنت خدای را عزوجل ... »

بیان:

« عراقکه نام سن از راه نیکوئی برد

همیشه درد جهان نام او به نیکی باد »

« تحت الکتاب بعون الله الملك الوهاب فی شهرشوال الحکم

من شهر سنه ۱۱۸۲ نظر بغواش عالیحضرت ... آقا محمد حسین
حفظه الله تعالی عن الافات والایلیات کمترین بنده اخلاص کیش عبدالمجید
درویش در صدد تحریر این کتاب برآمد و نظر بغواش صاحب کتاب
قصاید عربی و ملمعات و هزنیات و بطایبات و مضحکات و مسجحات که
جامع کلیات به اول کتاب افزوده است نوشته شد . ناظرین رایکاتب
بحنی نماند . تم یا العزیر . »

سال ۱۲۹۲ از عرض کتابخانه گذشته است و پشت صفحه اول

و آخر میرزا جبرالدین شاه و مظفرالدین شاه را دارد .

(۴۱۵)

کلیات

سعدی

باندازه ۱۳ × ۲۰ . ۵ - جلد . روغنی عالی بوم تریاکی گل و بنبل

و بزوانه نقاشی ، حاشیه باریک مشکی مذهب اندرون بوم سرخ بوته
برگ موئی مذهب تونج و سر تریج و حاشیه بوم مشکی گل و بوته
نقاشی ، عمل آقا زمان تاریخ سال ۱۲۰۵ - کاغذ توم کشمیری شکری

جدول و کلمه زرین و عنوانها بزرگ - دو صفحه اول و هشت موضع دیگر در درج کتاب ، بر سر هر قسمت ، متن و حاشیه بین مطور طایف اندازی حاشیه بوته اندازی منقش مذهب - (۱۰) سراج مذهب مرصع خوش که در متن نقوش برنده دارد - و در کتیبه بعضی روی متن زر بقلم لاجورد عنوان نوشته شده است - چهار لوح مرصع بوته مذهب زمینه سیلو - ۷۱۲ صفحه ، هر صفحه ۱۲ سطر ، هر سطر یک بیت ۶ میلی متر در متن و ۱۳ بیت در ۲۶ مصرع در حاشیه - خط شکسته نستعلیق کتایت نحفی خوش - رقم رضا [۴] - تاریخ تحریر سال ۱۲۰۰ (شماره ۲۲۶)

تقسیمات مانند نسخه شماره ۱۱۱

آغاز مانند نسخه شماره ۱۱۰

پایان بوستان :

« بتاریخ عصر چهارم جمادی الثانی سنه ۳ [۰] [۱۲] »

پایان تصایف فارسی :

« بتاریخ عصر ۱۴ جمادی الثانی سنه ۳ [۰] [۱۲] »

پایان نسخه :

« چکنند مالک مختار که فرمان اهد

چکنند بنده که سر بر خط فرمان ننهد »

« در اوقاتی که ملقبه قلم شکسته رقم چون آشنایان

عصر از استقامت منحرفه ... می بود اشعار شیخ المشایخ مصالح الدین

سعدی شیرازی بجهت اینکه خود مسوده ضبط نماید در نهایت تعجیل

تحریر ... نمود ... بتاریخ شهور ربیع الثانیه ۱۱۸۲ با تمام رسید . »

ولی این تاریخ قلم خوردگی دارد و تاریخ تحریر همان سال

۱۲۰۳ است

نسخه رقم صحیح ندارد ولی مرحوم میرزا عبدالوهاب نشاط

معتقد اندوخته که یکبار آنرا عرض دیده در پشت صفحه اول تصریح کرده است : « کلیات شیخ سعدی علیه الرحمه بخط میرزا رضا اصفهانی و این نظر مرحوم نشاط چنین تأئید میشود که در پایان گلستان سهار هم « رضا » بطرز اسفاده نوشته شده است .

سال ۱۲۳۲ از عرض فتحعلیشاه گذشته در حقیقت صفحه اول نام او بسفیداب روی متن زر در دستخطی نوشته شده و سال ۱۲۸۲ از عرض ناصرالدین شاه گذشته و پشت صفحه اول سهر و هست و در پشت صفحه بدوفا ناصرالدین شاه بخط خود چنین یادداشت کرده است :

« روز شنبه بانزد هم ماه جمادی الاول سنه ۱۲۶۶ در کلاه فرنگی باغ که بسیار بسیار مبارک جای است نشسته بودم مجدّد تقیخان سپیان خیر فتح مشهد را آورد . سلاطین فالجاریه بسیار یابند حرمت این کلاه فرنگی را نگاه دارند و همیشه میمون و مبارک و بفال نیکه بداند . »

(۴۱۶)

کلیات

سعدی

با اندازه ۵۷ × ۲۶ - جلد روحنی عینی بوم ایمنی بوته اندازی
 مذهب منتش حاشیه بارنگ بوم مشکی بوته ریزه مذهب ؛ اندرون بوم
 مشکی گل دبرنده و بوته مذهب که در دو ترفیح دو تصویر بوم مرد
 نشسته بزر رسم نموده است - کاغذ تریه جدول زرین - تمامی صفحات
 متن و حاشیه بین سطور طلا اندازه حاشیه بوته اندازی مذهب و سنن
 تسمه سنگرفی و یک لجهکی لاجوردی بوته اندازی و دولجهکی مذهب
 دارد - عنوانها بزر - (ه) سر لوح بزرگ مزدوج و (ه) سر لوح
 کوچک مرصع مذهب خوش که در هر یک عنوان هر قسم یشتگرف

روی متن زر نوشته شده - ۵۷۲ صفحه ، هر صفحه ۱۱ سطر ، هر سطر یک بیت = ۷ میلیمتر در متن ۱۲ بیت در ۲۴ مصراع در حاشیه - خط نستعلیق شکسته کتابت چینی و خوش - رقم علی اصغر همدانی - تاریخ تحریر سال ۱۲۰۲ - ۱۲۰۳ (شماره ۱۲۱۵۲)

تقسیمات مانند نسخه پیش

آغاز : مانند نسخه پیش

بابان بوستان :

« تمت الیومستان .... فی یوم السبت من شهر رجب المرجب فی

ص ۱۲۰۲ »

بایان مضحکات : « تمت المضحکات علی بند العتیر الفقیر عدو

اصغر همدانی »

بایان نسخه :

« من گویند در برابرم سفره نان همدین عزیزم بر در حمام زنان »

« .... اختتام این نسخه سعادت فرجام .... در مدحش

این بس که خط بندگی بنواب گیتی ستانی سدرده ... گیتی ستانی که از بیامن فتح عالی بوجه حسن افتتاح فتوحات یلانایات ... اعنی قره

باصره شفقمت و شهرناری ... الموسوم باسم محمد بن الحسن صاحب -

العصر ... نام نامیش از فتح علی نام ورو امم سامیش از جده

حسین بهره و ... اسم جده والا نبار وقرط محبت به برادر زاده

بزرگوار بیاباخان قاچار بین الانام اشهار و نامدار آسیر ترفیم سعادت

نامه سعدی ... دولت سلطان محمد و آل امجد بمحمد و آل محمد

مخند ... باد فی شهر ربیع الثانی سنه ۳ [۰] ۱۲ اتفاق افتاد الهی

... بمحمد و آنه »

چنانکه سلاطین سد نسخه باسرافا محمد خان قاچار تهیه شده

و از او پنتجه‌لی‌شاه منتقل گردیده است و سال ۱۲۳۲ از عرض کتابخانه گذشته و پشت صفحه اول مهر او هست و ظاهراً خود او کتاب را بفر زانده (عباس میرزا یا نواده اش محمد میرزا) بخشیده و در پشت صفحه اول این عبارت بخط او هست: «این کتاب سعدی را خوب محافظت کن، فرزند عزیزم تا خدا ترا محافظت کند انشاءالله بتاريخ شهر رجب ۱۲۴۳» و معاون نیست دو یازده در چه تاریخ بکتابخانه وارد شده است

(۴۱۷)

کلیات

سعدی

یازده ۱۲۰ x ۲۱۰ - چند ساعری مشکي تریح و سر تریح برینده ضربی زبینه مذهب، اندرون تیباچ سرخ بغدادی - کاعذ ترمه جدول و کعنه زرین مصر اعها بین تسمه مذهب - عنوانها پشتگرف در بر سخته‌های متقش روی زبینه زر نوشته شده و در هر صفحه سه لحنکی حلکاری دارد آخرین صفحه هر کتاب فسنه‌های بیاض در متن و حاشیه حلکاری و بعضی مذهب مرصع است و دو صفحه اول هر کتاب متن و حاشیه بین بطور طلا اندازی و حاشیه حلکاری است - (۴) در لیج مزدوج مذهب مرصع عالی و بر سر کتاب اگر مرصع مرصع نباشد بر قبیل مذهب مرصع عالی دارد که عنوان سرخی روی زبینه زر در کتیبه آن نوشته شده - بین رسالات و گنستان در دو صفحه دوشمسه مذهب مرصع عالی دارد و متن صفحه حلکاری است - در تمامی صفحات یا تذهیب یا ترصیع یا حلکاری رسالات و گنستان و گنستان و بوستان هر یک در دو صفحه دوشمسه مذهب مرصع عالی دارد و متن صفحه حلکاری است - در تمامی صفحات یا تذهیب یا ترصیع یا حلکاری دارد - ۹۶۰ صفحه، هر صفحه ۱۵ سطر

هرسطر يگت بيت ۴۰ مييعتر درمثن و ۱۴ بيت در ۲۸ مصرع در حاشيه -
 خط شکسته نستعلیق کتابت حقی خوش - رقم محمد هادی اصفهانی -
 تاریخ تحریر سال ۱۲۰۴ - ۱۲۰۷ (شماره ۳۲۹)
 نقیسات مانند نسخه پیش
 آغاز مانند نسخه پیش

بایان گلستان : « قد فرغ من تسوید ... فی یوم الخامس
 من العشر الثالث من الشهر السابع من العام الخامس من المائة الثالثة
 من الالف الثاني من الهجرة ... وانا العبد الضعیف الغاطی الراجی
 محمد هادی بن محمد رضا اصفهانی ... (شهر رجب سال ۱۲۰۴)
 بایان کتاب :

« من سخن راست نوشتم تو گوش رست بخوانی

چرم نیلاج نباشد چو تو شطرنج ندانی،
 « قد تمت الفردبات شیخ مصلح الدین سعدی شیوازی « چون
 الصکک القیوم فی سنه ۶ [.] ۱۲ ... حسب الاشارة ... میرزا
 عبدالرهاب مستوفی جلین الشأن دارالسلطنه اصفهان - ابن کتاب کلمات
 تاریخ او اخر شهر ربیع الثاني من شهر سنه سبعة و مائین بعد الالف
 من الهجرة ... علی بن الحقییر الفقیر المحتاج الی ربه الغنی محمد
 هادی ابن محمد رضا اصفهانی - تمت اتمام پذیرفت ... در امان صکک
 سبحان یاد پر ب العباد . تم »

بسال ۱۳۲۲ از عرض گذشته است

(۴۱۸)

است

سعدی

باندازه ۱۴۰ × ۲۲۵ - جلد ساغری مشکى قرنج و سر قرنج
 و گوشه و سانیه برنده ضربی زینت زربوته عنابی، اندرون تهاج ترناکی

ساده - کاغذ قرمه جدول و کمند زرین عنوانها بشنگرف - دو صفحه
 اول و شش موضع دیگر در درج نسخه متن وحاشیه بین سطور طرا اندازی
 حاشیه مذهب مرصع عالی - (۷) سر لرح مزدوج مذهب مرصع عالی
 و خوش که در کتیبه آنها روی متن زر عنوان نوشته شده - ۱۲۱۲ و ۱۲۱۳ صفحه ،
 هر صفحه ۱۲ سطر ، هر سطر دو بیت ۹۵ میلیمتر - خط نستعلیق کتایب
 خفی متوسط - بدون رقم - تاریخ تحریر سال ۱۲۲۲ - ۱۲۲۳ -
 (شماره ۳۰۱۸)

آغاز : مانند نسخه پیش

پایان بوستان :

« تم الكتاب البوستان بعون الله الملكة المنان في يوم الجمعة

نوزدهم شهر جمادی الاول من شهر سنه ۱۲۲۳ هـ .

پایان کتاب

ه سهل است که من در قدمت خاک شوم

ترسم که تی پای بر سر من ننهی »

« تمت الكتاب الکلیات . . . من نتایج افکار زبده العارفين

شیخ مصباح الدین سعدی فی هفتم شهر رجب سنه ثلث وثلثین ومانین

بعد الف من الهجرة النبویة »

نسخه متعلق به بهرام میرزا معزالدوله بوده و در تاریخ سال

۱۲۷۷ در تبریز بدختر خود بخشیده و بسال ۱۳۲۲ ز عرض کتابخانه

گذشته است .

(۴۱۹)

ات

سعدی

باندازه ۱۵ × ۲۵۵ - جلد ساغری شکمی ساده اندرون تپاج

عناپی - کاغذ قرمه جدول و کمند زرین - عنوانها بشنگرف و لاجورد

دو صفحه اول و ده موضع دیگر در درج نسخه متن وحاشیه بن سطور
طلاندازی وحاشیه بونداندازی مذهب منقش - (۱) سر لوح مذهب
مرصع خوش - ۳۹۴ صفحه عرضتجه ۲۵ سطر، عرض دو یوب ۳۰ . ۱
مینیمتر - خط نستعلیق کتابت خوش - رقم زین انعامدین شیرازی -
تاریخ تحریر سال ۲ - ۱۲۴۱ - (شماره ۳۲۰)

تقسیمات مانند نسخه پیش با حذف مقدمه و رسالت .

آغاز : « منت خدایرا عزوجل .... »

پایان گلستان :

« تحت الکتاب ... فی تاریخ یوم الاربعاء بنجم شهر ربیع الثانی

من شهر سنه ۱۲۴۱ . »

پایان نسخه :

« خورشید چو در خانه درویش آید

از بخت نگویش ایر دریش آید . »

« تحت الکتاب ... فی تاریخ یوم الخمس نهم شهر ربیع الاولی

من شهر سنه ۱۲۴۳ اتین و اربعین [و مائین] بعد الانفس من الهجرة

بید الحقییر ... تراب اقدام شیعیان جناب امیرالمومنین، زین العابدین

ابن حاج محمد جعفر شیرازی ..... الی یوم الدین . »

سال ۱۲۸۲ از عرض گذشته است .

(۴۲۰)

بای

صمدی

باندازه ۱۴۰ × ۲۳۵ - چند نقوای روحنی خوشن یوم سرخ

مرغش گل و بلبل نقاشی حامیه یوم زرد مرغش گل ریزه نقاشی، اندرون

یوم مشکلی بوته و گل و بلبل مذهب - کاعنه تردت جنوول و کمنه زین

در هر صفحه سه لچکی مذهب و مذهب مرصع دارد. عنوالمها آنچه در متن است بسرخي دوسر سخنهای مذهب مرصع روی زمینه زر و آنچه در حاشیه است روی زمینه زرماده. دو صفحه اول و چهار موضع دیگر در درج نسخه متن و حاشیه بین منظور طرا اندازی حاشیه مذهب مرصع عالی. (۵) ساروح مذهب مرصع عالی. ۵۸۴ صفحه ۲ هر صفحه ۱۶ سطر، هر سطر یک خط بیت. = میلیمتر در متن ۱۶ بیت در ۲۲ مصرع در حاشیه. خط نستعلیق کتابت خوش رقم محمد شیرازی. بدون تاریخ تحریر (نیمه اول قرن ۱۳). (شماره ۳۳۲)

تفصیحات مانند نسخه شمار ۱۱۶.

آغاز: مانند نسخه شماره ۱۱۶.

بایان گلستان:

* کتبه العبد الاقل محمد مهدی شیرازی حسب انفرموده...

میرزا رضاقلی بترقیم قریب نویسی و شکستگی این اوراق برداخت. *

بایان بوستان:

* تمام شد کتاب بوستان افصح الفصحاء شیخ سعیدی شیرازی

علیه الرحمه: کتبه العبد محمد مهدی شیرازی *

بایان نسخه:

* ملاقات اربصورت نیست عالی زبانی سما دل نیست خانی

سال ۱۳۲۲ از عرض گذشته است

(۴۲۱)

کلیات

سعیدی

باندازه ۱۸۰ x ۲۸۰. جلد ساغری مشکی ترنج و نیمترنج و

گوشه و حاشیه مذهب اندرون تیماج عنایی ترنج و گوشه بوته سبز.

کاشغذ تربه جدول و کمند زرین - عنوانها بسرخی در سرسخنهای زمینه
 زرو بعضی ساده - دو صفحه اول و دو صفحه شش موضع دیگر در متن
 وحاشیه بین مطور طلالاندازی حاشیه مذهب مرصع عالی - (۶) سرلوح
 مذهب مرصع عالی - ۴۹۴ صفحه ، هر صفحه ۲۱ مطور ، هر مطور ۴ بیت
 ۱۱۵ میلیمتر - خط نمکسته نستعلیق کتابت خفی عائی - رقم سیدعلی
 شیرازی - تاریخ تحریر سال ۱۲۶۱ . (نمونه ۳۰۶۵)

تقسیمات مانند نسخه پیش

آغاز : مانند نسخه پیش .

نابان :

« ... آواز طبل قرومی مانند گناه بن چیست . نصیب الکتاب
 بعون الملک الوهاب فی سنه ۱۲۶۱ در تاریخ بیست و پنجم شهر
 جمادی الثانی سنه ۱۲۶۱ حسب الخواص ... میرزا علیا حفظ الله
 تعالی سمت اتمام تدبیرت ، علی ند احقرائنا س عرقه بحر گنه سید علی
 عفراللهه ولوانده بمحمد وآله الطاهرین .»

نسخه متعلق بحسنعلیخان امیر نظام گرومی بوده و در تاریخ
 ۱۳۰۷ هنگام ولیعهدی مظفرالدین شاه باو تقدیم کرده است - سال
 ۱۳۲۲ از عرض گذشته است .

(۴۲۲)

کلیات

سعدی

یاندازه ۱۴۸ x ۴۵ - جلد متوای روحنی عالی بوم زشونی
 زرک گلی و بوته نقاشی حاسبه بند روسی گل ریزه نسامی ، آندرون بوم
 سرخ بوته برگ سوئی مذهب حاشیه یارککه مشکلی - کاشغذ تربه جدول

وگنند زرین - عنوانها سرخی - دو صفحه اول و سه موضع دیگر در
درج نسخه متن و حاشیه ، این ستور طلائع اندازی ، حاشیه بونه اندازی
مذهب سقز - (ع) سر لوح مذهب بر صغ عالی - ۵۷۸ صفحه ، هر صفحه
۱۸ سطر ، هر سطر یک بیت ۶۴ میلیمتر در متن و ۱۷ بیت در ۲۴
مصرع در حاشیه - خط شکسته نستعلیق کتابت خفی خوش - رقم
میر محمد حسین اصفهانی - تاریخ تحریر ۶۸ - ۱۲۶۶ . (شماره ۳۳۱)
تقسیمات مانند نسخه پیشی

آغاز مانند نسخه پیشی

بابان گلستان :

« قد تمت النسخة الشريفة الموسومة بگلستان انشيخ الاجل
سليح اندين انشیرازی فی بدالافل السادات ابن مير محمد محسن
الحسنی محمد حسین الاصفهانی دار السلطنة اصفهان . . . . در روز
یکشنبه بیست و دوم شهر ذی القعدة الحرام ۱۲۶۶ »

بابان نسخه :

دین سخن راست توینم توگرشی راست نخوانی

جرم لیلج چه باشد چو تو شطرنج ندانی

در تاریخ شهر شعبان المعظم سنه ۱۲۶۸ . قد فرغت بن مسوید
کتاب . . . . شیخ معدی الغاری . . . . وانا قراب اقدام المؤمنین
ابن محمد محسن الحسنی محمد حسین الاصفهانی فی دار السلطنة
اصفهان . . . . سنه ۱۲۶۸ . . . . کتبه ابن محمد محسن الاصفهانی
فی سنه ۱۲۶۸ »

بسال ۱۲۷۳ خریداری شده و این معنی را ناصرالدین شاه بخط
خود در پشت صفحه اول نوشته و بهر کرده است - بسال ۱۲۸۲ از
عرض گذشتند است .

(۴۲۳)

کلیات

سعدی

باندازه ۱۵۳ x ۲۴۰ - جلد روغنی خوش بوم زیتونی گل ویلین
و پروانه حاشیه پارچه کشکی مذهب ، اندرون مرغ بوته ترگس و
جدول مذهب - کاغذ ترمه جدول و کمند زرین عنوانها بسرخي لاجورد
وسینو - دو صفحه اول و دو صفحه اول بوستان متن و حاشیه بین سطور
طلا اندازی ، حاشیه مذهب مرصع عالی - سه موضع دیگر نیز دو صفحه
اول بین سطور طلا اندازی - (۵) مر لوج مذهب مرصع عالی و (۶)
سرفصل مذهب لاجوردی - ۴۹۹ صفحه ، هر صفحه ۲۱ سطر ، هر سطر
دو بیت ۹۳ مییتر - خط نستعلیق کتابت خفی خوش - بدون رقم
تاریخ تحریر سال ۱۲۶۸ (شماره ۳۶۲)
تفصیلات مانند نسخه شماره ۱۱۷
آغاز : مانند نسخه شماره ۱۱۷
بیان :

« ..... که آواز طبل ، غلویت و گنا ، از من نیست ، نمة -

المصباحات من شهرسته ۱۲۶۷ -

بسال ۱۲۸۲ از عرض ناصرالدین شاه گذشته و پشت صفحه اول

سهر او را دارد .

(۴۲۴)

کلیات

سعدی

باندازه ۱۵۰ x ۲۵۰ - جلد روغنی عالی متن زیتونی زرک گل

و بوته نقاشی حاشیه بوم مبره ای زرک گل ریزه نقاشی ، اندرون سبزتره

ب. و نوگس و شکوفه کتابه ترمه دو جدول و یک کتبه زرین -
 عنوانها بسرخي - دو صفحه با قبل متن نسخه ۱ متن نسخه هفتمه اندازه
 مذهب خوش که در هر صفحه در یک ترنج و دو سر ترنج بظالمی در یاره کیفیت
 تقدیم نسخه . بنام ائمه ائمه شاه و در بیسانی دو صفحه نام ناصرالدین
 شاه یا القاب بخط رفیع خوش بزر روی زمینه لاجورد در دو ترنج نوشته
 شده است - پنج موضع در سر کتابها دو صفحه متن و حاشیه بین مسطور
 طلا اندازه و حاشیه بومه اندازه مذهب متشکل است - (۵) سر لوح بزرگ
 و (۲۴) سر فصل بزرگ و کوچک مذهب سر صغ عالی که در کتبه
 آنها عنوان هر قسمت بسرخي روی متن زر نوشته است - ۵۸۲ صفحه
 هر صفحه ۱۸ سطر هر سطر یک بیت . ۵ میلیتر و ۶۴ میلیتر
 در متن و ۱۷ بیت در ۳۴ بصرع در حاشیه - خط شکسته مستعربی
 کتابت حقی خوش - رقم عبدالله اصفهانی - تاریخ تحریر مال ۱۳۷۱
 (شماره ۳۱۸)

تفصیلات مانند نسخه شماره ۱۲ .

آغاز مانند نسخه شماره ۱۲ .

یابان :

« کتبه لیبی الذکر فی امام بعدی فیما ذا الجلال اغفر لکاتبه السعدی »
 « تمت الكتاب ... در دار الخلافه طهران سمت تحریر پذیرفت .
 کتبه العبد الاقل العجانی عبدالله بن حاج آقا جانی الاصفهانی . فی سنه
 ۱۲۷۱ بمال ۱۲۸۲ از عرض ناصرالدین شاه گزیده و در حاشیه صفحه
 دوم بهر او را دارد .

(۴۲۵)

کتابت

سعدی

باندازه ۵۰ x ۲۵۵ - جلد روغنی عالی بوم مشکي تشعیر سازی

مذهب دو تریج و چهار تیمترنج بوم لیمونی و زر حاشیه بوم مشکی
 بوته گل مرخی، اندرون سرخ ساده - کاغذ ترمه جدول و کمتند زرین -
 عنوانها بزر و شنگرف و لاجورد - دو صفحه اول و پنج موضع دیگر متن
 و حاشیه، بین سطور طلا اندازی حاشیه مذهب مرصع عالی - (۷) سر
 لوح مذهب مرصع عالی - ۴۳۸ صفحه، هر صفحه ۲۰ سطر، هر صفحه
 دو بیت - ۱۰ میلیتر - خط شکسته نستعلیق کتابت خفی عالی و قصابند
 عربی نسخ کتابت خفی خوش - بدون رقم و تاریخ تحریر (قرن ۱۳)
 (شماره ۱۳۴۵۵)

تفصیلات مانند نسخه شماره ۱۲۱ (یا حذف فردیات)

آغاز: مانند نسخه شماره ۱۲۱

پایان

« یا میل که طبع میکند چنان کرد

عیبی است که در من آفریده است خدای»

انتقالی از خانه سید رضا خان خواجه.

(۴۲۶)

سعدی

باندازه ۲۰ × ۳۲ - جلد تیماج مشکی ضربی مذهب عالی،
 اندرون تیماج تریج و تیمترنج و نجکی و حاشیه سوخت معرق زمینه ایران
 و مذهب عالی - نعلی صفحات متن و حاشیه کاغذ متن قطعه نخائی
 حاشیه سمرقندی چهره‌ای دو جدول مذهب حواری عالی -
 هر صفحه سه لچکی مذهب مرصع عالی - یک مزاج و یک سرفصل مذهب
 مرصع ممتاز که دو کتیبه سربلج عنوان گلستان و در کتیبه سرفصل
 عنوان بوستان روی زمینه زر بوته اندازی بسفیداب نوشته منامت.

عنوانها بزر و در پشت صفحه اول در یک شمسبه مذهب مرصع ممتاز روی زمینه زردسفید آب نوشته شده است : « برسم شاه زاده اعظم یادگار ابن فرخ بن سید احمد بن میرانشاه بن امیر تیمور گورکان » - ۲۶۳ صفحه هر صفحه در متن ۱ ؛ سطر = ۷ میلیمتر و در حاشیه ۱۶ بیت در ۳۲ مصراع - خط متن نستعلیق کتابت جلی و حاشیه عبار عالی - بدون رقم و تاریخ تحریر (قرن ۱۰) (شماره ۳۴۰)

آغاز گلستان :

« منت خدایا عز و جل که طاعتش موجب قربتست . . . »

نایان گلستان :

« و اطلب لنفسک من خیر تربدیها

من بعد ذلک عفراناً لکاتبه

« انلهم اغفر لصاحبه و لکاتبه و لقاثره و اجمع ان المرئین و المؤمنات

و المسننیز و المسلمات برحمتک یا ارحم الراحمین »

آغاز بوستان :

« بنام خداوند جان آفرین حکیم سخن در زبان آفرین »

بایان بوستان :

« خدا ما ز غنوم بکن نا امید بضاعت نیاوردم الا امید »

« تم الکتاب الصمعی بسمعی نامه یعون الله تعالی و حسن

تولیفه و الصنوة علی نبیه محمد و آله اجمعین »

چون حاشیه صفحات آخر گلستان بس از خاتمه بوستان بیاض مانده

بوده است ؛ مجلس نخست از مجانس مضمون کلیات سعدی را در آن

نویسه اند که باینجا تمام میشود :

« . . . و یا خدا براز و نیاز بر خلق تحیت و سلام نه دارد نیامرزاد »

نسخه فرموده شده و پس از تعمیر سه صفحه از حاشیه که دنبالهٔ مجلس پنجم بوده، رفته است و وصافهٔ بیاض دارد و در پایان بوستان ظاهراً رقم و تاریخ تحریر داشته که نادانی آنرا تراشیده است. سال ۱۲۳۲ از عرض فتحعلیشاه گذشته و در حاشیهٔ صفحهٔ اول نام وی بسفیداب روی متن زر در ترجمی نوشته شده و سال ۱۲۸۳ از عرض قاصراندین شاه گذشته و در حاشیهٔ صفحهٔ اول مهر او را دارد.

(۴۳۷)

سعدی

باندازهٔ ۱۶۵ × ۲۷۰ - جلد ساغری مشکی ترنج و سر ترنج و لچکی منگنه برنده - کاغذ دولت آبادی شکری متن زرفشان چهار یک تسبیح مذهب و یک جدول و یک کفند زرین - و در هر صفحه سه لچکی مذهب منقش دارد - عنوانها در متن پشنگرف و در حاشیه در سرفصنهای مذهب منقش بسفیداب نوشته شده - دو صفحهٔ اول متن و حاشیه مذهب در صبح که در میان صفحهٔ اول در ترنج لاجوردی پنج سطر عنوان و آغاز بوستان و در صفحهٔ دوم عنوان و آغاز گلستان بسفیداب نوشته شده - ۳۷ صفحه ، هر صفحه ۱۰ سطر ، ۶ میلیمتر در متن و ۱۲ بیت در ۲۴ مصرع در حاشیه - خط متن نستعلیق کتابت و خط حاشیه کتابت خفی متوسط - بدون رقم - تاریخ تحریر سال ۹۹۳ . (شمارهٔ ۴۸۵۸)
آغاز گلستان ؛ مانند نسخهٔ پیش
با بیان گلستان ؛

« گویا بد بگوش رعیت کس [بزمولان] پیام باشد پس »
« تمام مد کتاب گلستان . . . » (جای رقم و تاریخ در صحافی
رفته است .)

آغاز بوستان : مانند نسخه پیش

پایان بوستان :

« هزاران درود و هزاران ثنا ز ما یاد بر حضرت مصطفی »

« تمام شاه کتاب بوستان شیخ مصلح الدین سعدی شیرازی بتاریخ
دهم شهر ذی القعدة الحرام سنه نهصد و نود و سه بعماد الله و حسن توفیقه . »
پشت صفحه آخر نام فتحعلیشاه قاجار یزر نوشته شده بوده که
بحوگردیده است و این مطالب نوشته شده است : « چون حسب الامر
اعلی حضرت ... فتحعلیشاه قاجار ... جانب ... میرزا محمد شفیع
صدر اعظم مرینی و کاتب امور ... محمود میرزا بود دیوان سعدی
علیه اترحه را بجهة سرکار و اعتمادار شاهزاده اعظم ضبط نمود و کان
ذیک فی شهر جماد الثانی سنه ۱۲۳۱ هـ در همین صفحه مهر محمود
میرزا هست . این صفحه را ، یا کاغذ دیگر پوشانیده بوده اند که بعداً
مطالب آن نمایان شده است . در پشت صفحه اول مطالبی است حاکی
از اینکه بسال ۱۳۱۳ نسخه در تصرف حسین قوام دفتر بوده و آنرا
بفرزندش محمود نام هبه کرده و معلوم نیست سرانجام در چه تاریخ به
کتابخانه وارد شده است .

(۴۲۸)

سعدی

باندازه ۱۷۰ × ۲۸۷ - جلد ساغری مشکی ترنج و نیسرنج و سر
ترنج و گوشه ضربی جلابوش اندرون نیماج سرخ عتایی ترنج و سرترنج
و گوشه سوخت تحریر طلائوش روی زمینه لاجوردی عالی - صفحات
مثن و حاسیه کاغذ مثن قطعه ختائی قهوه‌ای زرشک جدول زرین حاشیه

اصفهانى نخودى - عنوانها بزر و سركب الوان - (۱) سر لوح مذهب
مرجع على كه بصقعه اول الحاق والصابق شده است - ۲۵۷ صفحه ،
هر صفحه ۱۰ سطور درمتر و ۱۴ بیت در ۲۸ مصرع و نیم سطر در حاشیه -
خط متن نستعلیق نیمه دودانگه و کتابت جلی و خط حاشیه نستعلیق
کتابت خفی عانی - رقم عماد الملک الحسنی - تاریخ تحریر ۹۹۸ هـ
(شماره ۱۲۲۹)

آغاز گلستان : مانند نسخه پیش

پایان گلستان :

« گر نپایند بگوش رغبت کس بر رسولان پیام باشد و بی »

« تمت بعون الله وتوفيقه والحمد لله رب العالمين وصلى الله على
خير خلقه محمد وآله اجمعين . كتبه العبد المذنب المحتاج الى رحمة الله
وغفرانه عماد الملک الحسنی شفرانه له ولین قرأ ونظر فيه قی عشر
اوسط شهر انصر ختم بالخير والظفر بنار السنطه قزوین سنه ۹۹۸ هـ »

آغاز بوستان مانند نسخه پیش

پایان بوستان (موجود) :

« قیامت که نیکان باعلا رسند ز قعر ثری بر نرفا رسند . »

بوستان در این نسخه ناتمام و چند صفحه حاشیه در آخر بیاض
مانده است و چون کاغذ حاشیه از اینجا با اصل کاغذ نسخه تفاوت دارد
متوهم است که این قسمت از حاشیه را کشیده و جای آنرا کاغذ نو وصله
کرده باشند ، همانطور که ظاهراً تمامی حواشی را که شاید تشعیر -
سازی و مزین بوده ؛ کشیده اند و کاغذ ساده وصله کرده اند .

از صفحه ۸۹ لا اقل یک ورق ماقط است و شاید اوراق ماقط
بیز تصویر و تزئین بوده است که آنرا برداشته اند .

بسال ۱۱۵۶ و وارد کتابخانه شده است . یادداشتها و ثبتها و مهر
و نام فتحعلیشاه و ناصرالدین شاه را محو کرده اند .

معنای

باندازه ۱۸۵ × ۲۹۵ - جلد روغنی زمینه ذرک گل و بوته که در میان تریج تصویر زن جوانی و در میان سر تریج تصویر برنده نقاشی شده است ، حاشیه زمینه یشمی گل ریزه ، اندرون بوم سرخ گل و بوته میثاسازی - حاشیه زمینه بشمی بوته میثاسازی - صفحات متن و حاشیه کاغذ متن سمرقندی شکری افشان غبار جدول زوبن . کاغذ حاشیه الوان عکاسی و حککاری - عنوانها بسفیداب روی متن زر در میان سرسختهای مرصع آویخته شده - دو صفحه اول متن و حاشیه مذهب مرصع عالی فرسوده که در میان هر صفحه سه بیت در ششی سطر نوشته و در بیشانی و ذیل این دو صفحه چهار مصراع بسفیداب نوشته شده که محور گردیده است و فقط بکلمه مصراع : « چون صحن چمن بر از گل و ربهان است » خوانده میشود در درج نسخه چندین موضع لچکهای مرصع معتاز دارد - (۹) مجلس مینیاتور ممتاز - ۳۵۱ صفحه ۲ هر صفحه ۱۲ سطر ، هر سطر یک بیت - خط نستعلیق کتابت جنلی عالی - بدون رقم و تاریخ تحریر (احتمالاً بخط سلطان محمد خندان و تاریخ قرن ۱۰) - (شماره ۳۶)

آغاز - مانند نسخه بش

بایان :

« شفاعت نیاردم الا الله خدایا ز تقویم میکن تا امید »

« تمت الكتاب بعون الملك الوهاب »

ورق آخر نو نودسی است و ۸ ورق از بک نسخه ناقص کلمات

حضرت علی بن ایضالپ با ترجمه منظوم ترکی باخر نسخه افزوده اند
خط تزیینات این اوراق تدبیراً از متن بوستان و از قرن نهم است. در متن
طلااندازی و حواشی تشعیر سازی مذهب عالی و کلمات متن پسرخی
بخط نستعلیق خوش است و در آخر سه ورق نا نویس دارد.

(۴۳۰)

سعدی

باندازه ۱۳۵ x ۲۲۳ - جلد ساعری مشکی ترفیح و سر ترفیح
و گوشه زیسته گلی متگنه مذهب اندرون تیماج آجری ساده - صفحات
متن و حاشیه ، کاغذ متن سمرقندی جدول زرین حاشیه آبی افشان سور
زده - دو صفحه اول متن و حاشیه مذهب عالی مرصع که در میان هر
صفحه شش سوراخ از اول کتاب نوشته شده و بین سطور طلااندازی
است - سر سخنها مذهب و عنوانها بقلم انوان در آنها نوشته شده -
(۴) مجلس مبنیاتور عالی که در مجلس سوم (ص ۱۸۱) در کتیبه
عمارت نقاشی شده بخط رقاع خفی یسئیداب نوشته شده است : « جهت
جناب فضایل مآب فصاحت شعار بلالوت دنار مولانا عبدالله المنشی
انکتابدار ، تمام شد فی شهور سنه ۹۶۱ » ولی رقم نقاش را ندارد -
خط نستعلیق کتابت خفی خوش - رقم میرحسین سلطانی - تاریخ تحریر
سال ۹۶۱ - (شماره ۳۰)

آغاز : مانند نسخه پیش

نانان :

« بضاعت نیاردم الا امید خداها ز عقوم بکن نایبید »
« ترفیح عن کتابت الیومستان . . . علی بد اضلع العباد سیر »

حسین الحسینی الکاتب الکتابدار السلطانی فی بلدة بخارا سنه ۹۶۱ هـ
 نسخه از کتابخانه جهانگیر بادشاه هند بوده و پشت صفحه اول
 بخط خود اوست : « الله اکبر بتاريخ هردهم یهمن ماه سنه ۱ موافق
 بیست و هفتم رمضان سنه ۱۰۱۴ هـ داخل کتابخانه ابن نیازمند درگاه
 الهی شد . محرره نوراندین جهانگیر بن کبیر نادشاه » و « حرره صاحب
 قرآن ثانی » - بعدها بتسکک ابوالحسن انجلی نامی آمد و نوشته است :
 « من علی عبده المتحن ابن محمد الحسینی ابوالحسن النجفی موطناً
 ومسکناً و مدینة انشاء الله تعالی » - سال ۱۲۸۲ از عرض کتابخانه
 گذشته است .

(۴۳۱)

سعدی

باندازه ۱۲۰ × ۲۱۷ - چند تیماج حنائی ترنج و سرفرنج و لچکی
 ضربی مذهب جدید - صفحات متن و حاشیه ، کاغذ متن سمرقندی
 جدول زرین کاغذ حاشیه اصفهانی الوان - عنوانها بزر - تک سرلوح
 مذهب مرصع خوش - ۳۵۴ صفحه ، هر صفحه ۱۲ سطر ، هر سطر
 یک بیت ، ۶ میلیمتر - خط نستعلیق کتابت خفی عالی - رقم شاه محمود
 نیشابوری - تاریخ تحریر تراشینه اند (قرن ۱۰) ، (شماره ۳۵۸)
 آغاز : مانند نسخه پیش

پایان :

« بضاعت نیاورده ام جز امید خدا یا زغفوم مکن تا امید »
 تحت الکتاب بعون الملک الوهاب تحریراً فی تاریخ شهر ربیع -
 الاول سنه . کتبه العبد المذنب شاه محمود نیشابوری . »

در دو موطن پیش از صفحه ۹۸ و ۱۰۶ یک ورق ساقط است و یک ورق بیاض صحافی کرده‌اند .

بسال ۱۲۶۴ برای کتابخانه خریداری شده است .

(۴۳۲)

سعدی

باندازه ۱۶۵ × ۲۴ . بدون جلد - کاغذ بخارانی زرفشان چهار جدول زرین - عنوانها بشتگرف و تریج در سرسخنهای پخته اندازی مذعب مینامازی - ۳۶۴ صفحه ، هر صفحه ۱۲ سطر ، هر سطر یک بیت - صفحه اول نو توبس و بدون تزیین - از صفحه ۱۴۴ تا ۱۵۵ و ۲۱۸ تا ۲۲۵ نیز نفوس - (ه) مجلس تصویر مینیاتور عالی که در چهار مجلس آن در کتیبه عمارت بخط ثلث بسقباداب نام « عبدالله » دارد و در یکی نوشته است : « پرسم کتابخانه خاقان العادل الاکرم الاعظم عبدالله بهادر خان فی . ۹۷ » - خط نستعلیق کتابت جلی عالی - رقم میر علی (ابن میر علی جز میر علی هروی معروف ولی معاصر اوست که میر علی هروی بسال ۹۵۲ در گذشته است) (شماره . ۳۱۴)

آغاز : مانند نسخه پیش

تایان : مانند نسخه شماره ۱۲۸ اضافه دارد :

« در داو السلطنه هرات صورت تمام دذرفوت . الفییر الحقیق میر علی

السلطانی عقر ذنوبه و متر عبویه . ۹۷ »

سعدی

باندازه ۶۵ × ۲۵ - جلد تیماج حنائی حاشیه منگنه مذهب جدید - صفحات متن و حاشیه ، کاغذ متن حنائی زرغشان غبار ، هر صفحه یک حاشیه باریک الوان زرغشان و یک حاشیه کاغذ دولت آبادی ساده و دو جدول زرین - عنوانها بمقیداب روی متن زر (۱) سر لوح مذهب مرصع مزدوج عالی فرسوده که بالای آن افدکی تذهیب جدید الحائلی صحافی شده است - دو صفحه اول بین سطور پرتله اندازی مذهب - ورق ماقبل آخر ۶ لچکی پرتله اندازی عالی دارد - ۲۷۱ صفحه ، هر صفحه ۱۲ سطر ، هر سطر یک بیت ۷۵ میلیتر - خط نستعلیق کتابت خفی خوش - بدون رقم و تاریخ تحریر (قرن - ۱) (شماره ۲۴۷)

یک ورق از آخر ساقط .

آغاز : مانند نسخه پیش .

بایان موجود :

« دو خوانند بودن بمحشر فریق

لدانم کدا ، چن دهنده طریق »

بتاریخ ۱۲۳۶ وارد کتابخانه همایون میرزا شده و بسال ۱۳۰۶ برای کتابخانه خریداری شده است - بالای صفحه اول مهر ناصرالدین شاه دارد - بسال ۱۳۲۲ از عرض کتابخانه گذشته است .

بوستان

سعدی

باندازه ۶۰ × ۲۷ - جلد مقوای روشنی خوش بوم ذرک

زیتونی گل و بوته نقاشی اندرونسرخ ساده حاشیه باریک مشکی مذهب صفحات متن و حاشیه قطعه‌سازی کاغذ متن سمرقندی زرفشان حاشیه انوان عموماً عکاسی نقش - ورق اول حاشیه حکاکی - یک سر لوح مذهب مربع خوش - جای عنوانها بیاض - ۲۵۴ صفحه ، هر صفحه ۱۴ سطر ، هر سطر یک بیت ۷۵ میلی‌متر - خط نستعلیق کتابت خوش - بدون رقم و تاریخ تحریر (قرن ۱۰) - صفحه آخر نوبس (شماره ۳۴۸) آغاز : مانند نسخه پیش

پایان : مانند نسخه شماره ۳۱۴۱

سال ۱۲۳۵ وارد کتابخانه محمود میرزا فرزند قاجار پادشاه شده و سال ۱۲۶۷ برای کتابخانه خریداری شده است و ناصرالدین شاه کیفیت خرید را بخط خود در پشت صفحه اول نوشته است . سال ۱۲۸۲ از عرض ناصرالدین شاه گذشته و پشت صفحه اول مهر او هست .

(۴۳۵)

بوستان

سعدی

باندازه ۱۷۵ x ۲۸۸ - جلد روغنی خوشر بوم ذرک گل و بوته مینا مازی حاشیه مشکی مذهب اندرون سرخ ساده - صفحات متن و حاشیه ، کاغذ متن ختائی زرفشان عبار و حاشیه صفحائی سرخ جدول و کمند زرین - عنوانها در سرسختهای مذهب مربع عائی روی متن زد بسفیداب و مرخی نوشته شده و بعضی جای عنوانها خالی است . دو صفحه اول بین سطور طلا اندازی - یک سر لوح مذهب خوش - ۲۹۶ صفحه ، هر صفحه ۱۳ سطر ، هر سطر یک بیت ۷۷ میلی‌متر - خط

تستعلیق کتابت جلی خوش . رقم شاه قاسم - تاریخ تحریر سال ۱۰۱۴ (شماره ۳۵۴)

آغاز : مانند نسخه پیش

پایان : مانند نسخه پیش اضافه دارد :

در کتابخانه نواب کامیاب خانی عالیپشانی منبع الاحسانی صورت
تحریر یاقوت فی غره شهر صفر ۱۰۱۴ . کتبه شاه قاسم خفر ذنویه و صفر
عیوبه .

قسمت اول کتاب ماقط بوده و بتقلید قسمت موجود کتاب ،
صفحات متن و حاشیه شده و از اول تا صفحه ۱۱۹ نونویس و تذهیب
آن جدید است

بسال ۱۲۸۲ از عرض ناصرالدین شاه گذشته و پشت صفحه اول
مهر او هست .

(۴۳۶)

پورستان

سعدی

باندازه ۱۵۵ × ۲۶۰ . جلد (فقط یک انگه) ماغری مشکی
حاشیه مذهب آندرون تیماج سرخ حاشیه بناد روی سوخت تحریر بوته
مشکی جدول مذهب - صفحات متن و حاشیه قطعه سازی ، کاغذ متن
سمرقندی حاشیه انوان زرقشان قیاس جدول زمین و گمنندگان - عنوانها
روی متن زربسرخي دوسر فصلهای مذهب مرصع نوشته شده . ه صفحه
اول و ۲ صفحه آخر بین سطور طلائاندازی - دو صفحه اول حاشیه بوته -
اندازی مذهب هالی - یک مرلوح مذهب مرصع عالی - خط نستعلیق
نیجه دودانگه متوسط - بدون رقم و تاریخ تحریر (قرن ۱۱) - از آخر
یک ورق ماقط (شماره ۳۴۵)

انغاز :

« بنام جهاندار جان آفرین حکیمی سخن در زبان آفرین

پایان بوجود :

« نچندان که یوسف بلا دید و بند

چو حکمش قوی گشت و قدرش بلند»

تاریخ ۱۲۳۲ از عرض فتحعلیشاه گذشته و در حاشیه صفحه

اول نام این پادشاه بمغیذاب روی متن زر در ترجمی نوشته شده است -

بسال ۱۳۸۳ از عرض ناصرالدین شاه گذشته و پشت صفحه اول سهر

اورا دارد .

(۴۳۷)

سعدی

باندازه ۱۳۰ × ۲۱۸ - جلد نیمج دوئلای ابره سرخ بغدادی

سجاف و اندرون لاجوردی - کاغذ فرنگی انوان بدون و گمنده زرین -

عنوانها بمرکب انوان نوشته شده است - تا صفحه ۵۰ هر صفحه سه

لچکی مذهب و دو تسمه حکاکاری دارد - دو صفحه اول و دو صفحه

آخر متن و حاشیه ۱ بین سطور طلااندازی ، حاشیه بوته اندازی مذهب

و نچکها و سرفصل مذهب مرصع عالی - بکنه سر لوج مذهب مرصع

مزدوج عالی که در کتیبه آن بقلم سنیذاب روی متن زر « بسمله »

نوشته شده است - ۱۸۴ صفحه ۱ هر صفحه ۱۳ سطر ، هر سطر یک

بیت دو میلیتر در متن و در حاشیه ۱۱ بیت در ۲۲ مصراع - خط

شکسته نستعلیق کتایت مخفی خوش - بدون رقم و تاریخ تحریر

(قرن ۱۳) . (شماره ۳۴۹)

آغاز : مانند نسخه شماره ۱۳۳

پایان : مانند نسخه شماره ۱۳۳

بسال ۱۲۸۲ از عرض گذشته و پشت صفحه اول مهر ناصرالدین

شاه را دارد .

(۴۳۸)

برستان (منتخب)

سعدی

باندازه ۱۵۵ × ۲۴ - جلد میانش مشکی تریج و نیم تریج و گوشه
و حاشیه بند روی ضربی طلا بوش عالی ، اندرون تیماج عنابی تریج و
نیم تریج و گوشه و حاشیه بند روی سوخت - عرق زمینه فیروزه‌ای و لاجوردی
و زون ممتاز - منجات تماماً متن و حاشیه قطعه‌سازی ، کاغذ متن
دولت آبادی زرفشان ، حاشیه الزان زرفشان - عنوانها بسفیداب روی
زمینه زر بوته اندازی در سرسختنهای مذهب مرصع ممتاز نوشته شده
و جمعاً ۲۳ سر فصل دارد - در سه صفحه آخر . ۶ لچکی مذهب مرصع
ممتاز و آخر نسخه بوته‌اندازی مذهب عالی است - پشت صفحه اول
کاغذ ابری زرفشان - بک مرنوح مذهب مرصع ممتاز که در کتیبه آن
روی متن زر بوته اندازی بخط کوفی تزیینی بسفیداب نوشته شده : « الله
ولا سواه » - ۴۶ صفحه ، هر صفحه ۱۱ سطر ، هر سطر یک بیت - ۷
میلیمتر - خط نستعلیق کتابت چلی عالی - رقم علی - تاریخ تحریر سال
۹۶۸ . (شماره ۱۰۰۳۹)

آغاز : مانند نسخه پیش

پایان : مانند نسخه پیش . اضافه دارد :

« تمت الكتاب بعون الله تعالى في آخر شهر شعبان المعظم سنة
ثمان وستين و تسعمائة . كتبه العبد المذنب علي غفر ذنوبه . »
رقم فعلا چنین است ولی در اصل « محیی » بوده که آنرا معمو کرده « علی »
بجای آن نوشته اند .

بتاریخ سال ۱۷۳۵ نسخه در کتابخانه محمد ولی میرزا این
فتحعلیشاه قاجار بوده و معلوم نیست در چه تاریخ بکتابخانه وارد شده
است .

(۴۳۹)

منشعبه

سعدی

یادداژه ۱۰۰ × ۱۰۰ - جلد مقوای ابره زری پشت گلی ، اندرون
کاغذ آبی جدید - صفحات متن و حاشیه کاغذ بتن سمرقندی شکری
افشان غبار ، حاشیه ، نوان زرافشان جدول زریز - یکک سر لوح و یکک
سر فصل مذهب سر صبح ممتاز که در کتیبه سزوح قلم غبار نوشته شده
است « انتخاب بستان » - نونج و تجکویا در بیانه و آخر نسخه بوته اندازی
مذهب - دو صفحه پیش از متن یکک مجلس بزم میناتوز عالی و یکک
مجلس در شرح کتاب (جمعاً سه صفحه مینا نور بدون رقم بشیوه کار بهزاده
۲ صفحه ، هر صفحه ۱۱ سطر ، هر سطر یکک بیت - خط نستعلیق
غبار عالی - رقم شاه محمود نیشابوری - بدون تاریخ تحریر (قرن ۱۰)
(شماره ۳۵۳)

آغاز : مانند نسخه پیش .

پایان :

« نه مرد سماعت شهوت پرست

کز آواز خوش خفته خیزد نه سمت »

«کتابه العبد شاه محمود النیشابوری شرفالله ذنوبه . ثم »
 پشت صفحه اول مهر میرزا مهدیخان نادری را دارد - سال ۱۲۳۲
 از عرض کتابخانه فتحعلیشاه گذشته و در حاشیه صفحه اول
 نام او پلاجوردی روی متن زر در ترفیحی نوشته شده - سال ۱۲۸۲
 از عرض ناصرالدین شاه گذشته در حاشیه صفحه اول مهر او را دارد .

(۴۴۰)

بوستان (منتخب)

سعدی

باندازه ۱۶ × ۲۵۵ - چند ابره زری سرخ گلدار سجاغ تیماج
 حنائی اندرون تیماج مشکی ساده - صفحات متن و حاشیه قطعه سازی
 کاغذ متن ختائی حنائی : حاشیه الوان زرقشان جنوب زرین - جای
 عنوانها بیاض - یک سر لوح مذهب برصع خوش - ۲۸ صفحه، هر صفحه
 ۱۴ سطر، هر سطر یک بیت، ۸۰ میلیمتر - خط نستعلیق کتابت خوش -
 رقم شاه قسم - تاریخ تحریر سال ۹۹۶ - (شماره ۳۵۲)
 آغاز : مانند نسخه پیشین .

پایان :

« بضاعت نیاوردم : لا امید خدایا ز عفو من کن ن امید »
 « تمت الكتاب بعون الملك الوهاب في تاريخ پنجم شهر رمضان
 المبارک ۹۹۶ . کتابه العبد المذنب شاه قسم الکاتب شرفذنوبه و شرفالله
 عبویه . »

در حدود سال ۱۱۴۵ - در تملک قوام الدین محمد بن محمد علی
 حبیبی و در حدود سال ۱۱۹۰ در تملک ابوالحسن نامی بوده - سال
 ۱۲۳۲ از عرض فتحعلیشاه گذشته و در حاشیه صفحه اول نام وی پلاجورد
 در زمینه زر در ترفیحی نوشته شده - سال ۱۲۸۲ از عرض ناصرالدین
 شاه گذشته و پشت صفحه اول و حاشیه صفحه اول مهر او را دارد .

شیخ محمود بن عبدالکریم شبستری

(۷۲۰ ، ۴ م)

باندازه ۱۱۷ × ۲۰۲ - جلد تیماج سرخ جدول منگنه مذهب جدید - کاغذ قطعه سمرقندی شکری حاشیه زلفشان جدول زرین -
 عنوانها بقلم زر بخط رفیع عالی - یک سرلوح مزدوج مذهب مرصع که در کتیبه آن « بسم الله » بخط ثلث غبار عالی روی متن لاجورد و
 بوته اندازی نوشته شده - ۹۸ صفحه ، هر صفحه ۱۱ سطر ، هر سطر
 یک بیت ۴ هـ میلمتر - خط نستعلیق کتابت خفی خوش - بدون رقم
 و تاریخ تحریر (قرن ۱۰) ، (شماره ۲۷۳۱)

آغاز : « بنام آنکه جانرا فکرت آسوخت

چراغ دل بنور جان برافروخت »

پایان : « بنام خویش کردم ختم پایان

الهی عاقبت محمود گردان »

« تم الكتاب بعون المحکک الیهاب . هـ

بسال ۱۲۸۲ از عرض کاتبخانه گذشته است .

شیخ محمود شبستری

باندازه ۱۶۵ × ۲۷۰ - جلد روغنی بوم آلبانویی سرغش ترنج
 و سر ترنج زمینه مشکی گل و بوته نقاشی حامیه زمینه مشکی بوته روزه
 اندرون زمینه قهوه‌ای بونه ترکیب عالی - صناعات متن وحاشیه قطعه

سازی، کاغذ متن سرقندی زرفشان جدول زین کاغذ حاشیه لاجوردی و صورتی کنند دار. دو صفحه اول متن و حاشیه بین بطور طلا اندازی حاشیه حکاکی - یک سر لوح مذهب مرصع عالی - ۷۸ صفحه، هر صفحه ۴ سطر، هر سطر یک بیت - خط نستعلیق کتابت عالی - رقم میرعماد - بدون تاریخ (قرن ۱۱). (شماره ۱۰۶۹)

آغاز:

« بنام آنکه چنانرا فکرت آسوست

چراغ دل ز نور جان برافروخت »

پایان:

« بنام خویش کردم ختم و پایان

الهی عاقبت محمود گردان. »

« بزبور اتمام رسید این نسخه شریف بتاریخ نوزدهم شهر رمضان المبارک، کتبه العبد المذنب عماد الحسنی غفر ذنوبه وستر عیوبه فی.»
نسخه در تملک سلیمان بن محمد خان قاجار بوده و این معنی در پشت صفحه اول نوشته شده و بهر مالک آن مهور است که بعداً بکتابخانه فتحعلیشاه داده شده است و نام فتحعلیشاه در حاشیه صفحه اول در ترجمی نوشته شده بوده است که آنرا محو کرده اند ولی اثر آن باقی است.

(۴۳)

شیخ محمود شبستری

باندازه ۱۵۰ × ۲۴۰ - جلد روغنی ممتاز زمینه مشکی باتقوش درخت و گل و جانوران مختلف، حاشیه روی متن زر در کتیبه‌های هردف شش بیت شعر فارسی بخط نستعلیق نوشته شده - اندوزن تیماج

ساقی چناری ساده - صفحات متن و حاشیه ، کاغذ متن عادلشاهی شکری
 زردشان غبار ، کاغذ حاشیه یاویک ختائی و حاشیه بهین خانیالغ سفید
 هر صفحه دو جدول و یک کمنه زرین - یک هر نوع مذهب و رصع عالی
 سر سخنها و آخر نسخه مذهب منشور عالی - عنوانها پشتگرف - ۸۰
 صفحه ، هر صفحه ۱۱ سطر ، هر سطر یک بیت ، (عینه نحر قافوس) -
 خط نستعلیق کتابت عالی - رقم رشید - بدون تاریخ تحریر (قرن :) -
 (شماره ۱۱۰۷۶)

آغاز

« بنام آنکه جانرا فکرت آسوغت چراغ دل بنور حکمت افروخت »
 پایان :

« بنام خویش کردم ختم پایان الهی عاقبت محمود گردان »
 « المقیر الحقیق المذنب عبد الرقیب الدبلی عثمانه ذنوبه و ستر الله
 عیوبه بنار سلطنته اصقیان نوشته شد »

جلد ممتاز کتاب قدیمتر از نسخه و ظاهراً جلد مرتفع یا رساله ای
 بخط یاقوت مستعصمی و منعلق بشاه جوانی بوده است که در ضمن اشعار
 کتیبه آمده است :

ندارد هر نسیمی شنبه سان به در گریبانش

کلید این چین را دست شاه نوجوان داود

غبار غم برد از صفحه دل خط ریحانش

چنین ریحان شادایی کدالین بوستان دارد

چنین کز خط یاقوتست پرچیب و گریبانش

گرش گنجینه یاقوت گویم جای آن داود

گردد چون قشان بگلستان یزم شاه

شماره گن نمکنند بخورشید انور است

سال ۱۲۳۲ از عرض فتحعلیشاه گذشته و در حاشیه صفحه اول

نام او نقش شده بوده است که تنوا بحر کرده اند.

مفاتیح الاصباح فی شرح گلشن راز

محمد بن یحیی (شمس الدین بن یحیی بن علی

لاهیجی نوربخشی)

(م .)

باندازه ۱۷۰ × ۲۶۸ - جلد تیماج ساده یشمی اندرون تیماج
ماده تریاکی جدید - کاغذ کشمیری جدول زرین - دو صفحه اول
متن و حاشیه مذهب خوش فرسوده که در میان هر صفحه در یک
شمسه روی متن زر بوته اندازی هفت سطر از آغاز متن کتاب نوشته
شده و در چهار نیم تریج پیشانی و ذیل بهمان نحو این دو بیت بخط
رقاع خوش بسفیداب تحریر راز نوشته شده است :

شیخ شمس الدین محمد آفتابی کز شرف

نوربخشی همجو او در عالم عرفان که دید

عندلیب طبع وفادش ز گلشن شرح داد

فی الحقیقه کس گلی چون او از این گلبن نجید

عنوانها و اشعار بعضی بقلم زر و سنگرف و لاجورد - ۷۰۹ صفحه ،

هر صفحه ۱۷ سطر ، هر سطر ۹۵ میلیمتر - خط نستعلیق کتابت متوسط

رقم طاهر محمد هلالی - تاریخ تحریر سال ۹۰۶ - (شماره ۶۷۶)

آغاز :

باسمک الاعظم ... ای محمود بهرشانی زای معبود بهر

مکانی

چنین گوید ضمیر حقیر خادم انفرا و الاولیا و العرفا المتبسر اثوار

الولایة من مشکوة خانم الاولیاء محمدین یحیی بن علی الجیلانی

اللامعرجی النور بختی ... مذنی بود که جماعت ساکنان طریق مودت و ساکنان مقام محبت استدعا می نمودند و مبالغه می فرمودند که شرحی بر گلشن راز و نسخه جامعه نکات حقیقت بی مجاز من تصانیف افتخار العرفا ... الشیخ الکامل نجم العلة و الدین محمود الشیرازی الجیستری قدم الله روحه ... می باید نوشت ... یوم الاثنین بانزد هم ذی الحجه سنه سبع و سبعین و ثمانمائه ابتدای تسوید بیاض و الهام مبداء قیاض نموده شد ، بشرط آنکه از تکلف در عبارت و تصلف در استعاره معترض باشد و در اثنای هر بیت گلشن آنچه زبان وقت املا نماید بعبارت روشن نوشته شود ....

ابتدای کتاب بنام علیم حکیم جهت تبیین و اقتدا بحدیث نبی

کریم نموده می فرماید :

« بنام آنکه جانرا فکرت آموخت چراغ دل بتور جان برافروخت »

بایان :

« ... ختم بایان کتاب بنام خود کردم . الهی عنایت محمود گردان . و نام شیخ بزرگوار ناظم ، مولانا سعدالدین محمود جیستری بوده و جیستر سوغدی است در هشت فرسنگی تبریز و مدفن و مولد ایشان همانجاست قدس الله سره العزیز . الحمد لله الذی وقفنا لاتمام هذه الكتاب المسمى بمفاتیح الاعجاز فی شرح گلشن راز ... بخط عبد الضعیف النحیف طاهر محمد هلالی ، شرف ذنوبه و ستر عیوبه . سنه ۹۵۹ »

نسخه در کتابخانه سلاطین گورکانی هندوستان بوده و یادداشتها و عرضها و مهرهای متعدد کتابداران ؛ اکبر بادشاه و جهانگیر بادشاه و شاهجهان و عالمگیر در پشت صفحه اول و آخر هست و مهرهای ؛ اعتماد خان شاه جهانی - عنایت خان شاه جهانی - محمد مؤمن شاه جهانی - عبد الرشید دلیلی شاه جهانی - صادق زمان شاه جهانی

امانت خان شاه جهانی - عارف شاه جهانی - عبدالله عالم گیری - سید علی عالم گیری - مسعود جهانگیری - ابوالفتح - عنایت الله ، خواننده میشود ؛ ولی بعداً بکتابخانه سلاطین صفوی وارد شده و محمد مقیم کتابدار بتاريخ ۹ شهر صفر ۱۰۶۹ ، آنرا عرض دیده و مجمع مهر او « رب اجعلنی مقیم الصلوة » در پشت صفحه اول مشهود است - بسا ۱۲۳۲ از عرض فتحعلیشاه گذشته و نام او روی متن زر در نوبه تونجی و در حاشیه صفحه اول نوشته شده است - بسال ۱۲۸۲ از عرض ناصرالدین شاه گذشته و مهر او در حاشیه صفحه سوم هست .

(۴۴۵)

مفاتیح الالهیاز فی شرح گلشن راز

محمد بن یحیی لاهیجی

باندازه ۱۴۰ × ۲۲۳ - جلد تیساج ماشی تریج و سر تریج و حاشیه مذهب - کاغذ فرنگی آهار و بهره کشیده جدول و کمتد زرین عنوانها بسرخ و عبارات عربی بلاچورد - دو صفحه اول متن و حاشیه ، صفحه اول بین بطور طلائندازی ، حاشیه پوته اندازی مذهب - یک سر تیج مزدوج مذهب برصع خوش - ۷۳۶ صفحه ، هر صفحه ۱۹ سطر هر سطر ۷۰ میلیمتر - خط نستعلیق کتابت خوش - رقم عبدالکریم طباطبائی - تاریخ تحریر سال ۱۲۶۹

آغاز و پایان متن نسخه مانند نسخه شماره ۶۷۶ و در خانه اخانه دارد ؛ « کتبه الفقیر العذیب عبدالکریم الطباطبائی فی سنه ۱۲۶۹ هـ .

(۴۴۶)

حقیقة المناوش (شرح گلشن راز)

شجاع کمال کرمانی

(قرن ۹)

باندازه ۱۲۵ × ۲۱۷ - جلد تیساج زیتونی تریج و سر تریج مشکه

کاشد بغدادی نخودی - عنوانها و اشعار بشنگرف - ۵۸۱ صفحه ،
 هر صفحه ۱۵ سطر ، ۷۵ میلیمتر - خط نستعلیق کتابت متوسط و عبارات
 عربی نسخ کتابت متوسط - بدون رقم - تاریخ تحریر سال ۱۸۷۳
 (شماره ۲۷۲۴)

آغاز : بهترین سزاواری که بلبل زبان عارفان در گلشن بیان آغاز
 کند .....

اما بعد ، براهل یقین پوشیده نماید ..... فقیر حقیر خاکسار
 شجاع کمال کربانی که ..... آتش محبت این طایفه در دل و سودای
 ایشان در دماغ دارد ..... بپرکت و التفات خاطر درویشان آستان
 ولایت آشیان حضرت امامی همای قاسمی سلام الله علیه .....

در فصل بهار مده ست و خمسین و ثمانمائه .... در مجلس بهشت
 سرشت درویشان سخنی از گلشن راز و کلمات اهل شوق و نیاز می گذشت .
 اشارت .... باین فقیر حقیر فرمودند که اگر ای کار معانی آنرا که در حجاب
 الفاظ اند از خلوتخانه خفا و کمون بر منصفه ظهور و بروز جنوه دعی ....
 مناسب وقت می نماید ..... شروع نمود و بعضی از جواهر الفاظ
 و در کلمات آنرا در سلاکه تنظیم کشید و بواسطه حوادث روزگار و نواهب
 ادوار فرصت آن نشد که با تمام رساند ، تا باز در فصل بهار سنه سبع
 وستین و ثمانمائه .... احرام معاذت ملازمت آشیان خلقت آئینان بندگی
 حضرت اعلی خاقانی ... ابوالمظفر سلطان جهان شاه خلد الله تعالی خلاص
 خلافت و سلطانه علی العالمین باعث گشت بر آنکه چون التفات خاطر
 فیاض بجانب درویشان و کلام محققان ایشان را هست بخصص کتاب
 گلشن که نسخه گلستان ارم و حدیقه معارف عالم و آدم است . ...
 در مسقط بیان در آوری باشد که بنظر کبیا اثر در سلک نظام و انتظام
 آید .... بمن دولت بادشاه جهان پناه با تمام بیوست و بعدیقه
 المعارف انعام یافت ....

بنام آنکه جانرا فکرت آموخت   چراغ دل ز نور جان بر افروخت
و جهت هر موجودی بحسب قابلیت ذاتی که از فیض اقدس
پاتنه‌اند اسمی خاص است از اسما حسنی ..... »

پایان : « بحمدالله والمنة که این فقیر را توفیق تلویح حقایق
و معارف ..... آن ..... بی استنباط از کتابی و استفاده از کلامی بیمن
روحانیت شیخ و اشعار علیه درویشان و دولت قاهره سلطان زمان رفیق
گشت و با تمام رسید ..... تم فی سابع شعبان سنه سبع و ستین و ثمانمائة
بدار السلک شیراز .

وقع الفراغ من تحریر هذا الكتاب فی شهر سنه ۸۷۳ .
سال ۱۲۸۲ از عرض ناصر الدین شاه گذشته و بالای صفحه
اول مهر او هست .

(۴۴۷)

کلیات

افضل الدین کاشانی

(۷۰۷ ، ۲)

باندازه ۱۷۰ x ۲۸۰ - جلد مقوای روغنی خوش بوم زیتونی
زرک گل و بوقه نقاشی ، اندرون بوم سرخ گل ترگس نقاشی - کاغذ
لونگی نخودی آهار و مهره کشیده جدول و کمند زرین - عنوانها بسرخ -
دو صفحه اول و دو صفحه در میانه بین مظهر طلا اندازی - دو سر لوح
یک سر فصول مذهب مرصع خوش که در کتیبه هر یک عنوان بسرخ
روی متن زر نوشته شده است - ۴۴۲ صفحه ، هر صفحه ۱۲ سطر ،
۱۰۷ میلیتر - خط نستعلیق نیم دو دانگ خوش - رقم محمد باقر حسینی -
تاریخ تحریر سال ۱۲۴۹ . (شماره ۱۵۶۴)

نسخه مشتمل است بر :

۱ - جاویدان نامه

آغاز : « الحمد لله ... اما بعد این نامه ای از ما ، زی برادرانی
که ایشان را انسانیت رتجه دارد ... و جمله این نامه را بر چهار
بخش کرده ایم :

باب اول در شمردن اقسام علوم بر سهیل کنی ، باب دوم در شناختن
خود و طریق آن ، باب سوم در شناختن آغاز کار ، باب چهارم در شناختن
انجام کار .....
پایان :

« ..... که انسان را از آن گزیر نبود نادانسته و نایافته نماند
انشاء الله تعالی . تمام شد جاویدان نامه به « روزی و به روزی ، سهاس
از نگارنده تن و جان ..... و درود بر محمد مصطفی صلی الله علیه
و آله وسلم و بر اهل بیت و پیروان آنحضرت باد حسبنا الله ونعم الوکیل
نعم المولی و نعم النصیر »

۲ - عرض نامه

آغاز :

« خداوند ا بقرولی جودت ... صفت حال و قایده این نامه و
اندوز طالبان ، ای بویندگان راه اخلاص و جویندگان عنقار خواص ،
بر شما پیدا و روشن است که پایه ناپنده از پایه نا پابنده برتر .....
و آگهی ازین چهار رکن وجود مشتمل است بر چهار عرض : عرض
اول ، عرض اجسام .....
پایان :

« ..... که رفیق تو مشوا و بیناست وراز وجود او نزد او پیدا
و هویدا ، ان الله با سرکم ..... والله حسیب کل شیء . »

۳ - رباعیات

مرتب بحروف توائمی

آغاز:

« ای آنکه تو طالب خدائی بخدا

از خود بطلب کز تو جدا نیست خدا»

پایان:

« حق بانو بهر زبان سخن می گوید

سر تا قدمت منم کرا می طلبی

کتبه الفقیر الحقیر بنده درگاه جهان بنانه خلائق امید گاه محمد

باقر ابن محمد علی الحسنی الحسینی فی شهر جمیندی الاولی من شهر

سنه ۱۲۵۹ ق.

پسال ۱۲۷۴ و ۱۲۸۴ از عرض ناصرالدین شاه گذشته - پشت

صفحه اول و درمیان کتاب مهر او هست.

پاندازه ۱۷۰ x ۲۸۰ - جلد مغزای روغتی خوش بوم زیتونی ذرک گل

و بوته نقاشی 'ندرون بوم مرغ گل نرگس نقاشی و کاشد فرنگی نخودی

آهار و مهره کشیده جدول و کمندرزین - عناوین بسرخ - دو صفحه اول

و دو صفحه درمیان بین السطور طلا اندازی دوسر بوج مذهب مرصع

خوش که در کتیبه آن بسرخ روی زر عنوان نوشته شده است - ۳۴۲

صفحه هر صفحه ۱۲ سطر ۱۰۷ میلیتر - خط نستعلیق نیمدو دانگه

خوش - رقم محمد باقر حسینی - تاریخ تحریر سال ۱۲۵۹ ق.

نسخه مشتمل است بر:

رساله جاویدان نامه - رساله عرض نامه - رباعیات

آغاز:

۵ پسمله و حمدله - اینا بعد این نامه ایست از من زوی برادرانی که
 ایشان را تسلیت رتجه دارد (.....)
 پایان :

«حق باتو بجزمانه سخن می گویند سر تا قدمت منم کوی می طلبی
 هکتبه الفقیر الحقیر بنده درگاہ جهان پناه امیدگاہ معتمد یافر
 این بعد علی الحسنی الحسنی فی شهر جدیدی الاونی من شهور
 سنه ۱۳۵۹ هـ

سال ۱۲۷۴ و ۱۲۸۳ از عرض گذشته و پشت صفحه اول
 مهر نامبراندین شاه دارد.

(۴۴۸)

کلیات

امیر خسرو (خسرو بن سیف الدین محمود دهلوی)

(م، ۷۲۵)

باندازه ۱۵۰ × ۲۴۱ - جلد میشن یشمی تریج و سر تریج و
 نیم تریج و لچکی و حاشیه متنگه کار محمد یافر - کاغذ دولت آبادی
 ۶ دو جدول زرین - عنوانها بزر و لاچورد و متنگه بخط نسخ کتابت
 متوسط نوشته شده. (۶) سرلوح و (۹) برقص مذهب مرصع عاکی -
 ۱۳۱۱ صفحه، هر صفحه ۱۹ سطر هر سطر ۲۵ بیت ۷۵ میلیمتر در متن
 و ۱۳۱۱ بیت در جدول مرصع در حاشیه - خط نستعلیق قدیم متوسط -
 بدون رقم - تاریخ تحریر ۸۹۴ هـ (شماره ۱۷۷)

نسخه از اول و آخر و میانه اقتدائی زبانه داشته و یکبار در تاریخ
 ۹۰۸ کتاب دیگری بنام قطب شیرازی آنرا تا اندازهای تکمیل کرده
 است و باز سفحانی دارد از جمله دیوان اول و مقتدی مطلع الانوار
 و مشتمل است بر :

در متن : دیوان وسط الحیوة با دیباچه مشهور - غرة الکمال
یا دیباچه مشهور - بقية النقیه .

در حاشیه :

مشنوی خسرو و شیرین - مجنون و لیلی - اسکندر نامه (از آخر
ساقط) - همت بهشت (از اول ساقط) - نه مبهی - خضرخانی و دوانی
(از آخر ساقط) - قران السعدین (از اول ساقط) - مشنوی وسط الحیوة
ایضاً مشنوی دیگر بعنوان « وسط الحیوة » - مشنوی دیگر بدون عنوان -
مشنوی مکتوب منظوم - مشنوی فرس الفروس - رباعیات)

آغاز موجود متن :

« بفضل الله... حمدی که از میان جان برآید و ثنائی که از وسط
دل گره گشاید..... »

پایان متن :

« من بی یک نظری دیده کنان در بی تو

دولت آن کس که توئی روز و شبش در نظری

« تمت غزلیات امیر خسرو بعنوان الله تعالی، یوم یکشنبه شهر

مبارک رمضان وقت بیستین سنه نهصد و هشتم، کتاب قطب شیرازی . »

آغاز موجود حاشیه :

« خداوندا دل را چشم بگشای
بمعراج یقینم راه پشای »

پایان موجود حاشیه :

« باشم که شود شسته سیه روئی من

هر دم بترست از گنه جوئی من »

پایان مشنوی همت بهشت بخط کاتب اهل نسخه :

« نامه او که حرز جانش باد در قیامت خط امیر باد »

« تمت الکتاب بعنوان الملک الوهاب من کلام امیر المعنوی

امیر خسرو دہلوی الموسوم پنج گنج فی غرہ شعبان المعظم سنہ اربع
و تسعين و ثمانمائة الهجرية النبوية .

نسخہ ہمال ۱۲۸۲ از عرض ناصرالدین شاہ گذشتہ و درحاشیہ
صفحة اول سہر اورا دارد .

(۴۴۹)

امیر خسرو دہلوی

پانڈازہ ۱۶۰ x ۲۶۸ - جلد ساغری مشکی جدول مذهب اندرون
نیماج سرخ جدول مذهب لولادار - کاغذ دولت آبادی نباتی جدول
زربین - عنوانها بشنگرف (۲۲) سرلوح بزرگ و کچیگک و سرفصل
مذهب برصع عالی - ۱۷۹۵ صفحه ۲ هر صفحه ۲ سطر ۲ هر سطر
بک بیت ۸۰ میانتر در متن و ۲۰ بیت درجهل مصراع درحاشی -
خط نستعلیق کتابت و کتابت خفی متوسط - بدون رقم و تاریخ تحریر
(عون دهم) - (شماره ۱۸۱)

نسخہ چہین تقسیم شدہ است :

در متن :

دیوان تحفة الصغر با دیباچہ منشور - و بطالحيوة یا دیباچہ -
خبرة الکمال یا دیباچہ و مقدمہ - دیوان نعت خانم الانبياء و شیخ
نظام الدین و غیرہ یا دیباچہ - مدایح و مرانی و غیرہ - دیوان بقیہ نفیہ
غزلیات (مرتب) - رباعیات - رسائل الاعجاز یا اعجاز خسروی بشتمل
بر پنج رسالہ مستقل ؛ الرسالہ فی المفردات و التمرکبات - فی المرتبات
من العکوبات - فی اللطائف من المصنوعات - فی البدایح من المعنویات
فی السوايق من المنشآت .

در حاشیه :

شعری مطلع الاوزار - نیای و سچون - خسرو و غیرین - اسکندر
نامد - هشت بهشت - ترائ السعدین - نه سپهر - خطب خانی و دولانی
- [خلاصه لغتنامه نظامی] - شتوی : نتوان « در واقعہ خواجہ
نیشابوری و مرضی او و سیدن قدوة الابرار شیخ فریدالدین رحمانی
بن الملک الغفار بر سر بالین رحمت آئین او » .

آغاز متن :

« حمدی که از اول زادن وجود بود و ثنائی که از شیر خوارگی ... »

آغاز حاشیه :

« بسم الله الرحمن الرحيم خطبه قدسی است بملک قدیم »

پایان متن موجود :

« این در نهایت مذلت باز خواهد آورد و از آن خواهد شد »

پایان حاشیه موجود :

« شرم از حق دار ای و سواى دین

تا بکی باشی چو گریه در کمین »

نسخه از آخر لائل یک ورق مایط دارد .

جزو خزانه کتب بادشاهان صفوی بوده است و در تزیینهای
۱۰۶۴ و ۱۰۹۷ و ۱۱۰۷ عررض دیده شده و بعدها همچنان در
کتبخانه سلطنتی بوده و در تاریخهای ۱۱۵۱ و ۱۱۰۰ و ۱۱۶۳ و
آخرین بار سال ۱۳۴۲ ز عررض گذشته است و در حاشیه صفحه اول
دو مهر ناصرالدین شاه را دارد .

امیر خسرو دهلوی

باندازه ۱۵۵ x ۲۳۷ - جلد تیماج مشکي تریج و سر تریج سنگه اندرون تیماج حنائی ماده - کاغذ بغدادی جدول زرین - جای عنوانها بیاض - دو صفحه اول تریج سازی مذهب لاجوردی خوش که عنوان کتاب و ناظم بخط رفیع خوش بزر تحریر در چهار کتیبه پیشانی و ذیل نوشته شده و در هر صفحه ۷ بیت از ابتدای دیوان را دارد - ۷۲۷ صفحه ، هر صفحه ۱۷ سطر ، هر سطر یک بیت ، ۱۰۰ میلیمتر - خط نستعلیق کتابت متوسط - بدون رقم و تاریخ تحریر (قرن ۱۰) - (شماره ۳۰۱۳)

نسخه مشتمل است بر :

شذلیات (برقیب) - مقطعات - رباعیات - مفردات .

آغاز :

« حمد رانم بر زبان شه رب العالمین

آن که جان بخشید در قرآن هدی نامتین »

بایان :

« خسرو چه سلامت نکند عیب بگیرش

عاشق که ترا دید چه بروای سلامت »

« تمت »

بسال ۱۰۷۲ در تملک حسن بن علی بن سیندی حمزة بن یسین

بوده که بفرزندش ابراهیم هبه کرده است و بسال ۱۲۳۷ بشصرف حافظ

محمد شیاء الدین از مدرسن قسطنطنیه درآمده و تاریخ ورود بکتابخانه

معلوم نیست .

امیر خسرو دهلوی

باندازه ۱۹۵ × ۸۰ م. - چند مقوای روغنی خوش ، متن تصویر یکک زن جوان بوم ذرک ، حاشیه گل ریخته نقاشی ، اندرون تیماج سرخ ساده - نامی صفحات متن و حاشیه کاشد. متن کشمیری ، حاشیه اصفهانی جنوئ زوین - عنوانها بزر تحریردار - دو صفحه اول نسخه هر یک یکک تونج و دو سر تونج و چهار گوشه سذهب مرصع عالی است که فرسوده شده و در چهار دایره هر یکک از دو تونج روی متن زیر بفظ رفاع خوش یقنم سفیداب تحریردار عنوان مثنویها و در دو دایره بزرگ بیان نوشته است :

« این فهرست کتاب ثنائیه است از گفتار طوطی شیرین زبان گلشن دهلوی سلطان الشعراء و المتکلمین امیر خسرو که چون بهشت برین مشتمل است بر هشت چمن دلگشای و نزهتگاه ارباب معنی و اصحاب سخن . بر رسم خزانه سلطان السلاطین برهان الخواقین ملاذالفضلا و الحکما سلجانه اعظم وزراء صاحب سیرت و قلم قبله عرب و عجم المؤید من عند الله ابوالغازی ابراهیم قطب شاه خدایه سبحانه و ادام احسانه . » - دو صفحه شروع متن مذهب مرصع که در چهار کتیبه بیشانی و ذیل روی متن زر پخته اندازی بفظ ثمت خوش بسفیداب تحریردار نوشته است : « کتاب بطع الانوار در جواب مخزن الاسرار ، از گفتار امیر خسرو دهلوی انارالله برقده » و در بیان هر صفحه ۷ بیت از آغاز مثنوی نوشته شده و بهمین سوال در آغاز هر یکک از مثنویها بشرح ذیل عنوان هر یکک نوشته شده است :

« کتاب خسرو و شیرین » « کتاب لیلی و بختون » « کتاب مخضر
 خانی و دورانی » « هشت بهشت » « قران السعدین » « نه میهر »
 « اسکندرنامه » - مجموعاً ۱۸ صفحه مذهب برصع عالی دارد - ۸۴۷
 صفحه ۱ هر صفحه ۹ سطر، هر سطر دو بیت ۹۰ سبیلیمتر - خط نستعلیق
 کتابت خفی متوسط - رقم محمد سعید هروی - تاریخ تحریر مال ۹۷۲ .
 (شماره ۱۸۰)

آغاز متن :

« بسم الله الرحمن الرحيم خطبه قدس است بملک قدیم »

بایان هشت بهشت :

« بدار السلطنه گلکنده صورت تحریر یافت فی شهر ربیع الاول سنه ۹۷۲

تغیر محمد سعید هراتی . »

بایان نه میهر :

« تمام شد ثمانیه خسرو اقلیم سخن وری خسرو دهلوی برسم خزانه

کتاب میهر پادشاهی اعلیحضرت قطب شاهی ابدالله ظلال سلطانه
 و احسانه ، بر دست کمترین بندگان درگاه کیخسروی محمد سعید

این مسعود انهروی در سال نهصد و هفتاد و دو از هجرت نبوی »

بایان نسخه :

« رسید از بنان خان خسرو بکام بیگ زخمه کن کار او را تمام »

نسخه اصلا برای « ابراهیم قطبشاه » کتابت شده است و در حدود

سال ۱۰۰۰ شمسی به محمد حسن دیوانه این نظام دیوانه مخاطب

به مریدان « در آمد دست و در سال ۱۰۰۲ » فتحای نائینی این غیبات الدین »

در سال ۱۰۰۷ حسن بن احمد نامی و در حدود سال ۱۰۳۱ محمد علی میرزا

دولتشاه فرزند فتحعلیشاه مالک نسخه بوده اند و سال ۱۲۸۲ از ن

ناصرالدین شاه گشته است .

امیر خسرو دهلوی

باندازه ۱۷۰ × ۲۵۰ - جلد تیماج ماسنی ترنج و سر ترنج منگنه
 زینبه گللی اندرون تیماج حنائی ساده - کاعذ بخارانی جنون زرین -
 عنوانها بخط نسخ و رقاع کتابت متوسط بشتگرف - (ه) سر لویح مذهب
 مرصع خورش که عنوان هر بشوی در کتیبه آن بخط رقاع خوش بسفیداب
 نوشته شده است - پشت صفحه اول یک شمس مذهب مرصع خوش
 دارد که در پنج دایره مذهب مندرجات نسخه بسفیداب بخط رقاع
 نوشته شده - ۲۵ صفحه ، هر صفحه ۲۱ سطر ، هر سطر دو بیت ۱۱۰
 میباشند - خط نستعلیق کتابت متوسط - بدون رقم - تاریخ تحریر سال
 ۹۴۶ و ۹۴۷ ، (شماره ۱۷۸)

نسخه چنین تقسیم شده است :

مثنوی مصلح الانوار - خسرو و شیرین - اسکندر نامه - لیلی و
 مجنون - هشت بهشت .

آغاز :

« بسم الله الرحمن الرحيم خطبه قدس است بملک قدس »

بایان خسرو و شیرین :

« قد وقع الفراغ من تسويد هذه الكتاب ... فی يوم الاثنين

من شهر ذی حجه الحرام سنه ۹۴۶ ... بقصبة کاریز ... »

بایان اسکندر نامه :

« قد وقع الفراغ من تميم هذه الكتاب ... فی يوم الاثنين

۱۶ شهر صفر حتم بالخير والظفر سنه ۹۴۷ ... بقصبة کاریز ... »

بمزار متبرک حضرت قطب الاقطاب برهان الشریعة والطریقة والحقیقة
ابن تهرین زندقیل حضرت مالک العلام احمد بن ابی الحسن التامتی
الجامی قدس الله تعالی سرهما .»

پایان نسخه :

« نامه اوکه حرز جانش یاد در قیامت امان امانش یاد »

« قد وقع الشراخ من تسويد هذه الكتاب ... بتاريخ يوم الثنا
۱۴ من شهر ربيع الثاني سنة ۹۴۷ هـ الموافق سبتمبر ۱۹۰۷
حقت من البليات والكتبات بعربة محمد عليه التحیات .»

بسال ۱۳۸۲ از عرض ناصرالدین شاه گذشته و در حاشیه صفحه
اول بهر او را دارد .

(۴۵۳)

تخصیص

امیر خسرو دهلوی

بندازه ۱۳۵ x ۲۲۰ - جلد خارجی مستکی قرنج و سر قرنج
بتنگه نقش مستعمل - کاغذ دولت آبادی جدول زرین - بسیاری
از صفحات و جالی شده - ۷۵۴ صفحه ۱ هر صفحه ۱۸ سطر ، عرض
یک بیت در متن و ۹ بیت در دوازده مصرع در حاشیه - عنوانها بقم
رفاع نیمه دانگ بز تحریر دارد . در هر صفحه دو لجه کی بوته مذهب
دو صفحه اول متن و حاشیه مذهب مصرع عائی که در میان هر صفحه
۱۰ مصرع چپ و راست بعلیه نوشته شده و در پیشانی و ذیل این
دو صفحه چهار مصرع :

ز گنج سخن خسرو دهلوی بملک هنر یافته خسروی
شده چهار لوح جهان رنگار ازین پنج گویینه معنوی

بقلم زر بخط رفاع عالی نوشته شده - (۴) سر لوح مذهب مرصع عالی که در بیان هر یک عنوان مشنویها بخط رفاع بقلم زر نوشته شده - (۱۷) مجلس مینا تیز عالی قومیود - خط نستعلیق کتابت خفی متوسط - رقم سلطان عالی - تاریخ تحریر سال ۸۶۳ ، (شماره ۴۰۴)
 نسخه ششمین است بر مشنویهای گنج سخن - خسرو و شیرین - نیلی و مجنون - هشت بهشت - آینه سکنجری .

آغاز :

« بسم الله الرحمن الرحيم زایجه حکمت و توفیق راز »

و پایان :

« رسید از بیان جان خسرو بکام بیک نغمه کن کار و راتعام »

« تمت الكتاب بعون الملك الوهاب العوسوم بخمسه من كلام الملك الکلام امیر خسرو دهلوی علیه الرحمة وانقران فی يوم الاثنين رابع شهر شعبان المعظم سنة ثلاث وستين وثمانمائة ... کتبه العبد الضعیف سلطان علی . »

البته نسخه بخط سلطان علی شهدی نیست و ظاهراً از سلطانعلی شیرازی معاصر اوست . نسخه در شیراز کتابت شده و تذهیب و تصویر و تزیینات آن همه مکشپ شیراز است .
 بسال ۱۳۱۳ حسین قوام دفتر نسخه را خریداری کرده و بعد بکتابخانه منتقل شده است .

(۴۰۴)

خمسه

امیر خسرو دهلوی

باندازه ۱۹۰ x ۲۸۸ - جلد ساغری مشکی حاشیه بوته مذهب روغن کشیده ، اندرون تیماج حنائی ساده - صفحات متن و حاشیه ، کاغذ